

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและปัญหาของเรื่องที่จะศึกษา

ถั่วลิ้นเต่า เป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่ได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาล ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - พ.ศ. 2534) และเป็นพืชผักที่มีราคาขายค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับผักชนิดอื่น แม้แต่ในช่วงฤดูปลูก ซึ่งได้แก่ฤดูหนาวราคาขายก็ยังคงสูง ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากการที่ถั่วลิ้นเต่าเป็นพืชที่ปลูกค่อนข้างยาก มีโรคและแมลงรบกวนมาก ประกอบกับเป็นพืชที่ชอบอากาศเย็น ในฤดูกาลที่เพาะปลูกหากว่าสภาพดินฟ้าอากาศมีความแปรปรวนอยู่เสมอ จะทำให้มีผลต่อการระบาดของโรคและแมลงและการเจริญเติบโตของพืชเป็นอย่างมาก ทำให้ผลผลิตที่ได้ไม่แน่นอน

ในประเทศไทย โดยทั่ว ๆ ไปการปลูกถั่วลิ้นเต่าจะทำในฤดูหนาว เนื่องจากมีสภาพดินฟ้าอากาศที่เหมาะสม การปลูกทำในเขตภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยเกษตรกรปลูกหลังจากการเก็บเกี่ยวข้าวในนาแล้ว ในระยะหลังนี้การเพาะปลูกในแต่ละพื้นที่เริ่มลดลง เนื่องจากเกษตรกรพบกับปัญหาโรค, แมลง ที่ระบาดเป็นอย่างมาก แต่แหล่งปลูกแหล่งใหม่ที่สดุดีในประเทศไทยยังคงพื้นที่การปลูกอย่างสม่ำเสมอและสามารถปลูกถั่วลิ้นเต่าได้ตลอดปี ซึ่งก็คือแหล่งปลูกจังหวัดเพชรบูรณ์ (กิ่งอำเภอเขาค้อ) เนื่องจากมีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสม เกษตรกรส่วนใหญ่จึงยึดอาชีพการปลูกถั่วลิ้นเต่าเป็นอาชีพหลัก ผลผลิตที่ได้จากแหล่งปลูกในจังหวัดเพชรบูรณ์สามารถป้อนตลาดได้ตลอดทั้งปี อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังต้องนำเข้าถั่วลิ้นเต่าที่เป็นผักสด ในปีหนึ่ง ๆ ประมาณ 8-10 ล้านบาท ซึ่งมูลค่าการนำเข้าไม่มีแนวโน้มลดต่ำลง ทั้งนี้เนื่องจากภาวะการผลิตในประเทศไม่คงที่ โดยเฉพาะในช่วงฤดูร้อน และฤดูฝน ที่ปริมาณผลผลิตได้มาจากแหล่งเดียวคือในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ สำหรับฤดูหนาวถั่วลิ้นเต่าออกสู่ตลาดมากจะมีผลผลิตที่สามารถคัสดึงออกต่างประเทศได้ แต่ในปริมาณที่ไม่มากนัก ทั้งนี้สมาคมผู้ส่งออกผักและผลไม้ไทยได้ให้เหตุผลว่า เนื่องจากประเทศรับซื้อคือประเทศญี่ปุ่นพิถีพิถันเข้มงวดกับสินค้ามากและจะคัดเลือกเอาเฉพาะผักที่ตรงตามความต้องการเท่านั้น นอกจากนี้ยังไม่ค่อยเชื่อถือเกี่ยวกับยาปราบศัตรูพืชตกค้างด้วย

โดยเหตุที่ตลาดส่งออกยังคงเปิดกว้าง สำหรับถั่วลิ้นเต่าอยู่มาก และความสามารถสนองตอบความต้องการบริโภคถั่วลิ้นเต่าภายในประเทศได้อย่างพอเพียง และโดยเหตุที่แหล่งปลูก

แหล่งใหญ่ของประเทศมีอยู่เพียงแหล่งเดียวคือในจังหวัดเพชรบูรณ์ กิ่งอำเภอเขาค้อ ซึ่งสามารถปลูกถั่วลิ้นเตาได้ทั้ง 3 ฤดูกาล การที่เกษตรกรผู้ปลูกยังคงประสบปัญหาในเรื่องโรคและแมลง จึงเห็นควรวางแผนการศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนปลูกถั่วลิ้นเตาใน 3 ฤดูกาลของจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้สนใจในการประกอบการพิจารณา เปรียบเทียบการลงทุนปลูกในแต่ละฤดูกาล ตลอดจนเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหามาในการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและปริมาณเพิ่มขึ้นในแต่ละฤดูกาลอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาค้นทุนและผลตอบแทน ของการปลูกถั่วลิ้นเตาในจังหวัดเพชรบูรณ์ทั้ง 3 ฤดูกาล
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนที่ได้จากการปลูกถั่วลิ้นเตาในจังหวัดเพชรบูรณ์ทั้ง 3 ฤดูกาล
3. เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขในการปลูกถั่วลิ้นเตาทั้ง 3 ฤดูกาล
4. เพื่อให้ทราบถึงผลดีและผลเสียในการปลูกถั่วลิ้นเตาทั้ง 3 ฤดูกาล
5. เพื่อเป็นข้อมูลแก่ผู้สนใจทั่วไป และผู้สนใจลงทุนใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ

ขอบเขตของการศึกษา

1. ประเภทของ "ผลผลิต" คำว่า "ถั่วลิ้นเตา" ในที่นี้หมายถึงถั่วลิ้นเตาที่ปลูกเพื่อรับประทานฝักสดเท่านั้น ไม่รวมถึงถั่วลิ้นเตาที่ปลูกเพื่อรับประทานเมล็ดสด และที่ปลูกเพื่อเก็บเมล็ดพันธุ์จำหน่าย
2. คำว่า "3 ฤดูกาล" หมายถึง ฤดูหนาว, ฤดูร้อน และ ฤดูฝน ฤดูหนาวจะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนจนถึงเดือนกุมภาพันธ์ ฤดูร้อนจะเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมจนถึงเดือนมิถุนายน ฤดูฝนจะเริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคมจนถึงเดือนตุลาคม
3. แหล่งที่ทำการศึกษาคือแหล่งปลูกในกิ่งอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นแหล่งปลูกที่สำคัญที่สุดของประเทศ ได้แก่ ตำบลทุ่งสมอ ตำบลแคมป์สน ในกิ่งอำเภอเขาค้อ
4. พันธุ์ที่ใช้ในการศึกษาคือพันธุ์ฝักเล็ก
5. ระยะเวลาที่ออกสำรวจ และทำการศึกษาคือ ตั้งแต่ 1 พฤศจิกายน 2529 ถึง 30 พฤศจิกายน 2530

6. ในการศึกษาต้นทุนการปลูกถั่วลิ้นเตา เป็นการศึกษาถึงส่วนประกอบต่าง ๆ ของต้นทุนการปลูกใน 3 ฤดู คือ ฤดูหนาว ฤดูร้อน และฤดูฝน รวมถึงการศึกษาถึงความแตกต่างในส่วนต่าง ๆ ของต้นทุนการปลูก ทั้ง 3 ฤดูกาล ว่ามีสาเหตุเกิดจากอะไรและมีความแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด

7. ในการศึกษาผลตอบแทนจากการปลูกถั่วลิ้นเตาทั้ง 3 ฤดูกาล เป็นการศึกษาถึงผลตอบแทนในแง่การลงทุนของเกษตรกร การวัดสถานภาพรายได้และค่าใช้จ่ายของฟาร์ม การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนในเชิงเศรษฐกิจของแต่ละฤดูกาล รวมทั้งเปรียบเทียบต้นทุนและอัตราผลตอบแทนที่เกิดขึ้นในแต่ละฤดูกาลด้วย

วิธีการค้นคว้าและวิจัย

1. รวบรวมจากการศึกษาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

โดยรวบรวมจากแหล่งต่อไปนี้

1.1 จากการสังเกตการณ์ทั่วไปของเกษตรกร

1.2 สอบถามผู้ให้สินเชื่อแก่เกษตรกรและผู้รับซื้อผลผลิตในด้านราคา ปริมาณ

ปัจจัยการปลูกต่าง ๆ

1.3 สัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกโดยตรง การเลือกพื้นที่ปลูกและตัวอย่างเกษตรกรใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 80 ตัวอย่าง เฉลี่ยตามขนาดของพื้นที่เกษตรกรปลูก โดยขนาดพื้นที่มีขนาด 1, 2, 3, 4 ไร่ จำนวน 20 ตัวอย่างในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง

2. รวบรวมและศึกษาข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ (Secondary data)

โดยการค้นคว้าและศึกษาจากเอกสาร หนังสือและรายงานที่เกี่ยวข้องกับการปลูกถั่วลิ้นเตา รวมถึงการอ้างอิงตัวเลขและสถิติต่าง ๆ จากหน่วยงาน และส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมการค้าภายในกระทรวงพาณิชย์ สมาคมผู้ส่งออกผักและผลไม้ไทย สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบูรณ์ สำนักงานเกษตรกิ่งอำเภอเขาค้อ และพ่อค้าท้องถิ่น

สมมติฐาน

1. สัดส่วนของต้นทุนผันแปร เมื่อเทียบกับต้นทุนทั้งหมดสูงกว่าต้นทุนคงที่
2. ผลตอบแทนจากการลงทุนใน 3 ฤดูกาลนี้ไม่แตกต่างกัน
3. แมลงและโรคพืช เป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบต่อ การปลูกและต้นทุนการปลูกถั่วลิ้นเตาทั้ง 3 ฤดูกาล